

Uitsluitend per e-mail: cie.jenv@tweedekamer.nl
Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. mevrouw H. Kat
Voorzitter vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid

Den Haag, 4 juli 2023
dossiernummer:
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer:
e-mail:

Betreft: reactie NOvA op Kamerbrief plan van aanpak sociale advocatuur en de 9^e voortgangsrapportage

Geachte mevrouw Kat,

De Nederlandse orde van advocaten (hierna: NOvA) vraagt via deze brief uw aandacht voor de urgentie van een noodinvestering in de rechtsbijstand en de indexering van het punttarief, in het belang van goede rechtsbijstand door sociaal advocaten aan minder draagkrachtige rechtzoekenden.

De verantwoordelijkheid van de minister voor Rechtsbescherming

Op grond van artikel 18 lid 2 GW is het de verantwoordelijkheid van de minister voor Rechtsbescherming (hierna: minister) om te zorgen voor een duurzaam en toekomstbestendig stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. De NOvA maakt zich grote zorgen over de manier waarop de minister deze verantwoordelijkheid neemt.

Het steeds verder slinkende aanbod van sociaal advocaten, en daarmee de rechtsbijstand aan minder draagkrachtige rechtzoekenden, is al jaren een belangrijk zorgpunt. Het was reden voor de NOvA en de Raad voor Rechtsbijstand (hierna: RvR) om een arbeidsmarktonderzoek te laten doen (Panteia). De aanbevelingen in dit rapport zijn door de minister vertaald in een plan voor de toekomst van de sociale advocatuur. De plannen die hierin staan zijn over het algemeen positief, maar zullen niet het gewenste effect sorteren als een passende vergoeding voor sociaal advocaten uitblijft.

De grootschalige herijking, zoals in de 9^e voortgangsrapportage (hierna: VGR9) is aangekondigd, moet wat de NOvA betreft zeer spoedig worden uitgevoerd. En daarbij hoort ook nu al de toezegging dat de minister met de nodige financiële middelen komt als hieruit blijkt dat het aantal punten en/of de vergoeding per punt omhoog moet.

Wegens de acute zorgelijke situatie zijn sociaal advocaten en rechtzoekenden nu echter niet geholpen met deze herijking. Er is daarom een directe noodinvestering nodig. Daarnaast dient de indexeringsformule, die nu wordt gehanteerd, op korte termijn te worden aangepast.

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 5
2595 AK Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Noodinvestering en toekomstbestendige indexeringsformule

Onvoldoende inkomen en gebrek aan perspectief zijn de belangrijkste redenen voor sociaal advocaten om te stoppen met het vak of voor studenten om er helemaal niet aan te beginnen, zo blijkt uit genoemd arbeidsmarktonderzoek. Dit rapport toont tevens aan dat de tekorten in de sociale advocatuur op relatief korte termijn problematisch zullen zijn.

Het realiseren van een passende vergoeding is het belangrijkste onderdeel van de door de minister benoemde overheidstaak om goede en toegankelijke rechtsbijstand te waarborgen. Zolang dat ontbreekt, ontbreekt een basis en een perspectief voor (toekomstige) sociaal advocaten.

In de gesprekken met het ministerie heeft de NOvA hier veelvuldig op gewezen. De indexering is dit jaar 0,67%, terwijl de gemiddelde consumentenprijzenindex-inflatie (hierna: CPI) in Nederland in 2022 10% betreft. Afgezet tegen het gegeven dat Panteia reeds heeft aangetoond dat de vergoeding per punt in de meeste gevallen al minder was dan de helft van het tarief dat een advocaat bij een commercieel kantoor in rekening brengt, is de conclusie dat het gat nog veel groter is geworden.

Sociaal advocaten hebben ondanks een vrijwel gelijkblijvende vergoeding te maken met forse kostenstijgingen door de inflatie: huur van het kantoorpand, salarissen van personeel, cursussen, pensioenvoorziening, verzekeringspremies etc. Anders dan in veel andere beroepsgroepen wordt de hoge inflatie voor deze groep rechtsbijstandverleners in ieder geval de komende twee jaar niet of nauwelijks gecompenseerd, terwijl zij onvoldoende (financiële) knoppen hebben om aan te draaien. Het is bij een toevoegingspraktijk op fulltime basis zelfs niet vanzelfsprekend dat men een redelijk inkomen genereert.¹

De minister geeft in zijn brief d.d. 20 april jl. aan dat hij alle feiten over de vergoedingen op een rij zet en de huidige indexeringsystematiek wil vergelijken met andere wijzen van indexeren. Onduidelijk is met welk doel hij dit doet en wat hij met de uitkomsten wil doen. Het is helder dat de huidige inflatiecorrectie volstrekt niet voldoet: er wordt gebruik gemaakt van cijfers die 2 jaar achterlopen, in een formule die de inflatiecorrectie ook nog eens dempt. Dat dient met spoed te worden aangepast.

Het ministerie wekt de indruk dat de sociale advocatuur in 2024 gecompenseerd wordt. Dat klopt niet, om twee redenen. Ten eerste omdat de berekeningsformule een groot dempend effect heeft. Ter vergelijking: de inflatiecorrectie van 0,67% volgt uit de berekeningsformule waarin de cijfers uit 2021 zijn gebruikt. De CPI was in 2021 2,7%. Ten tweede: het punttarief waarop de vergoeding uiteindelijk wordt gebaseerd, is het punttarief dat geldt in het jaar waarin de toevoeging is afgegeven. Declaratie vindt echter pas plaats na algehele afronding van de zaak en dat is gemiddeld gezien vaak pas een jaar later.

Gevolg hiervan is dat sociaal advocaten op z'n vroegst en bovendien slechts gedeeltelijk, in 2025 worden gecompenseerd voor de huidige inflatie.

De huidige indexeringsformule uit de Wet op de rechtsbijstand (hierna: Wrb) is wat de NOvA betreft om voornoemde redenen niet rechtvaardig en niet toekomstbestendig. De nieuwe herijkingsoperatie ziet de NOvA dan ook als uitgelezen kans om niet alleen het aantal punten

¹ <https://magazine.advocatenblad.nl/2023-05/een-toevoegingszaak-is-vaak-juist-complexer/>

onder de loep te nemen, maar ook het huidige punttarief van artikel 3 lid 2 Bvr te verhogen tot een reëel niveau.

Zoals weergegeven is de nood hoog. De NOvA pleit daarom voor een noodinvestering door middel van een soortgelijke overbruggingsregeling zoals afgesproken in 2019², waarbij rekening wordt gehouden met een reële inflatiecorrectie van 10% in plaats van 0,67%. De voorgaande jaren is het budget dat bestemd is voor de gefinancierde rechtsbijstand niet volledig besteed. De minister wijst er in de VGR9 op dat er ook voor de komende jaren 23 miljoen overblijft van de in het coalitieakkoord overeengekomen 154 miljoen. Conform de afspraak in datzelfde akkoord is dit geld bestemd voor het versterken van de sociale advocatuur, wat betekent dat er direct (in elk geval een deel van het benodigde budget) beschikbaar is om deze noodzakelijke investering te doen. Voor aanvullend budget dient de minister zich hard te maken.

De ver achterblijvende inflatiecorrectie heeft direct gevolgen voor de (jonge) aanwas en het waarborgen van rechtsbescherming. Haast is dan ook geboden.

Herijking vergoedingen na invoering scenario 1 commissie-Van der Meer

Zoals hiervoor al is gemeld wil de minister nog eenmaal overgaan tot een grote herijking zoals in 2016 door de onafhankelijke commissie-Van der Meer is uitgevoerd. De NOvA denkt graag mee over invulling van deze commissie en over de aandachtspunten, zoals bijvoorbeeld herijking van het punttarief en een vergoeding voor nu onbetaalde advieswerkzaamheden die voortvloeien uit samenwerking met de eerste lijn.

Deze grote herijking dient met veel spoed te worden uitgevoerd. Van der Meer adviseerde elke 3 jaar een herijking, maar inmiddels zijn we ruim 6 jaar verder zonder dat er een herijking heeft plaatsgevonden. Van belang is wel dat de minister vooraf financiering toezegt als uit de herijking naar voren komt dat vergoedingen uit de pas lopen. Deze specifieke toezegging is essentieel voor het perspectief van de sociale advocatuur.

Al ruim voordat de minister duidelijkheid gaf over zijn herijkingsoperatie is – wegens de gevoelde urgentie – het Kenniscentrum bij de RvR in samenspraak met de NOvA gestart met het opzetten van een pilot urenregistratie. Het doel hiervan is te achterhalen hoe op een duurzame en werkbare manier een realistisch en voldoende gedetailleerd beeld van de urenbesteding door advocaten kan worden verkregen.³ Een toekomstbestendige herijkingssystematiek betekent wat de NOvA betreft niet alleen dat de te hanteren tijdschrijfmethode werkbaar en betrouwbaar is, maar ook dat er iets tegenover deze extra administratieve handeling staat.

Ontwikkelingen binnen de advocatuur

De minister legt in zijn plannen veel verantwoordelijkheid bij het veld, waaronder de commerciële advocatuur. De NOvA heeft reeds aangegeven dat de verantwoordelijkheid voor dit stelsel van gefinancierde rechtsbijstand bij de minister ligt. Hij is verantwoordelijk voor een passende vergoeding en kan essentiële maatregelen in dat kader niet afwentelen op de advocatuur zelf.

Dit laat onverlet dat binnen de advocatuur initiatieven zijn en worden ontplooid. Welke dat zijn, is binnen het NOvA-initiatief 'Samenwerking binnen de balie' verkend. En uit de enquête over het 'Maatschappelijk paspoort van de advocatuur' is gebleken dat kantoren elkaar vaker opzoeken en

² <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/extra-geld-voor-sociale-advocatuur>

³ [Pilot Tijdregistratie Asiel - raadvoorrechtsbijstand.org](https://www.pilot-tijdregistratie-asiel-raadvoorrechtsbijstand.org)

samen tot concrete afspraken komen.⁴ Dat kan binnen genoemd initiatief. De NOvA is verheugd te melden dat deze plannen in de toekomst vanuit de Praktijns-Sociëteit⁵ verder worden gefaciliteerd en uitgebouwd, waardoor de samenwerking binnen de balie wordt gestimuleerd.⁶

Ondanks het aanhoudende pleidooi voor de noodzakelijke investeringen, is de NOvA in de tussentijd uiteraard aan de slag met verschillende initiatieven die zich richten op meer instroom en minder uitstroom van sociaal advocaten. Meer aandacht in het onderwijs en het monitoren van motieven om al dan niet als sociaal advocaat aan de slag te gaan, zijn daar voorbeelden van. Dat kan bijvoorbeeld door een vak over de sociale advocatuur op te zetten binnen het curriculum van universiteiten en hogescholen en door het geven van gastcolleges en seminars over dit type advocatuur.

Hierbij dient wel de kanttekening te worden gemaakt dat er momenteel nauwelijks vacatures zijn in de sociale advocatuur. Studenten die geïnteresseerd zijn kunnen nergens aan de slag, mede omdat er geen geld is om stagiaires op te leiden. Ook maakt de NOvA zich zorgen over het behouden van stagiaires die wél zijn gestart in de sociale advocatuur. Momenteel liggen de verschillen in arbeidsvoorwaarden voor beginnende advocaten (die hun stageperiode van 3 jaar hebben voltooid) tussen sociale advocatuur en andere werkgevers mijlenver uit elkaar.

Tot slot

Ondanks de belofte over te gaan tot een eenmalige grote herijking, mist het meest urgente: concrete investeringen. De hoop was dat er na invoering van scenario 1 van de commissie-Van der Meer en de toegezegde structurele herijking weer ademruimte zou zijn voor de sociale advocatuur. Inmiddels zijn we echter ingehaald door de forse inflatie en achterblijvende herijking, wat maakt dat de NOvA zich op dit moment grote zorgen maakt over het aanbod en de toekomst van sociaal advocaten.

De NOvA legt de verantwoordelijkheid bij de minister als kwalitatief goede rechtsbijstand door het uitblijven van de noodzakelijke investeringen nog verder onder druk komt te staan. Dat hij aan de slag gaat met een grootschalige herijking is positief, maar op dit moment is de nood zeer hoog en is een overbruggingsregeling absoluut noodzakelijk. Dit in het belang van goede rechtsbijstand door sociaal advocaten aan minder draagkrachtige rechtzoekenden en het daarmee bieden van een reëel perspectief voor de sociale advocatuur.

De NOvA gaat graag met u in overleg over het voorgaande, maar wijst gezien de urgentie van de situatie hierbij alvast op de mogelijkheid om tijdens het zomerreces, en voorafgaand aan het commissiedebat van 14 september 2023, schriftelijk inbreng te leveren op de VGR9. De NOvA neemt dan ook graag contact met u op voor een gesprek.

Met vriendelijke groet,

mw. mr. S. van Oers
Algemene Raad Nederlandse orde van advocaten

⁴ <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/nova-brengt-maatschappelijk-paspoort-advocatuur-in-kaart>

⁵ [Ondersteuning sociale advocatuur - Praktijns-Sociëteit](#)

⁶ [NOvA bundelt krachten met Praktijns-Sociëteit voor meer samenwerking binnen de balie | Nederlandse orde van advocaten \(advocatenorde.nl\)](#)